

hriechu, tej ohavnosti, ktorého nedopustili by sa nepriatelia naši, aby nám škodili, a my vari so statočnosťou, s kresťanskou láskou s nimi bojovať máme? Aj, aby jich čert vzal, s nerovnou zbraňou niet statočného boja — a preto „všetko za národ!“

108

Výňatky zo stanov Matice slovenskej.

Uverejnili PbV, roč. II, č. 89. Budín 7. novembra 1862.

Jednou z požiadaviek martinského národného zhromaždenia bolo založenie Matice slovenskej. Na žiadosť predloženú panovníkovi tento svojím uznesením z 21. augusta 1862 povolil Maticu slovenskú, potvrdil jej stanovy, ako mu ich kráľovská dvorská kancelária predložila, pravda, bez ustanovení o možnosti zakladania miestnych odborov. Predseda prípravného výboru Matice slovenskej Ján Francisci s členmi výboru J. Gotšárom, V. Pauliny-Tóthom a J. Palárikom osobitným *Ohlásením* oznámili túto udalosť slovenskej verejnosti (pozri o tom PbV, roč. II, č. 89 zo 7. novembra 1862 s dátumom 4. novembra 1862) a súčasne aj stanovy datované 5. februára 1862. Zo stanov Matice slovenskej uverejňujeme len najdôležitejšie ustanovenia, a to §§ 1—4 a 32—36.

§ 1. Slovenská Matica je jednota milovníkov národa a života slovenského a jej cieľ: v členoch slovenského národa mravniu a umnú vzdelanosť budiť, rozširovať a utvrdzovať; slovenskú literatúru a krásne umenia pestovať a podporovať a tým i hmotný dobrobyt slovenského národu napomáhať a na jeho zvelebení pracovať.

§ 2. Štátne a náboženské záležitosti vytvorené sú z úkolu Matice slovenskej.

§ 3. Prosiedky, ktoré Matica slovenská užíva k dosiahnutiu v § 1. vyznačeného cieľa sú:

- a, vydávanie a rozširovanie slovenských kníh a umeleckých výtvorov,
- b, literárne, umelecké, vedecké, prírodopisné a starožitné zbierky,
- c, písomné a ústne rozjímania o predmetoch literárnych, umeleckých, vedeckých a mravovzdelávacích,
- d, stále alebo dočasné podporovanie národných vedomcov a umelcov a vystavovanie odmien za vedecké a umelecké diela.

§ 4. Po ustrojení svojom poprosí Slovenská Matica jedného z vysoko postavených; národu a životu slovenskému blahosklonných mužov za svojeho Ochranca, ktorému nenádobno byť členom Slovenskej Matice, a len tú čestnú úlohu prejme na seba; Slovenská Matica a jej v týchto stanovách vyznačené účinkovanie či z vlastnej blahosklonnosti a či na požiadanie ochraňoval.

*

§ 32. Slovenská Matica stojí vo vzájomnom pomere so všetkými povolenými slovenskými literárnymi spolkami a posielala im všetky na svoje trovy vydané knihy a umelecké výtvary zdarma.

§ 33. Slovenská Matica užíva pri všetkých svojich písomnostiach vlastnú pečať, záležajúcu z podlhovasto-okrúhleho štítu, v ktorom ná troch vrškoch vidno dvojačistý kríž s nápisom: Pečať Slovenskej Matice.

§ 34. Jestližeby jednota Slovenskej Matice z akýchkoľvek príčin prestala, jej celé, jakýmkoľvek menom pomenované imanie zostane imaním slovenského národa, ktoré ani rozdeliť, ani kroz nikoho odcudziť nemožno.¹

V tejto neočakávanej prípadnosti účel a spôsob opatrovania imania určí poslednie valné shromaždenie Slovenskej Matice.

§ 35. Slovenská Matica podržuje si právo podľa okolnosti svoj úkol rozšíriť a tomu primerane i tieto stanovy doplniť a preinačiť; rozumie sa samo sebou, že všetky takéto premeny závislé budú od predbežného odobrenia patričnej štátnej vrchnosti.

§ 36. Vláda vykonávať bude svoje právo dozorstva kroz jedného k tomuto cieľu vymenovať sa majúceho zemepanského komisára, ktorý má právo do zápisníc a písomností jednoty nahliadnuť, v zhromaždeniach zjaviť sa, proti uzavretiam nezrovnávajúcim sa so stanovami a s verejnými záujmami protestovať, tieto cieľom revízie Námesnej rade predložiť a ich výkon do rozriešenia záležitosti pristaviť.

V Budíne, dňa 5. februára 1862.

Ján Francisci v. r. predseda
Ján Gollčár, v. r. člen Výboru
Vilém Pauliny Tóth v. r. člen Výboru
Ján Palárik v. r. člen Výboru.

109

Prosbopis obyvateľov Spišskej cisárovi Františkovi Jozefovi v záležitosti neužívania slovenskej reči v stoličnom úradovaní a pri vyučovaní mládeže na levočskom gymnáziu.

Uverejnili PbV, roč. III, č. 46 z 9. júna 1863 ako prílohu. Levoča 2. januára 1863.

V prosbopise sa uvádzajú nesprávnosti pri vyučovaní slovenčiny na gymnáziu v Levoči a poukazuje sa najmä na nedodržanie nariadenia uhorskej kancelárie v tejto veci. Prosbopis podpísali zástupcovia 42 spišských obcí, najmä notári a učitelia. Za touto akciou stál pravdepodobne M. Čulen, ktorý vtedy učil na tomto gymnáziu.

Vaše cisársko-kráľovsko-apoštolské Veličestvo, Pane, Pane nám Najmilostivejší!

Čisto slovenské obce stolice Spišskej, najvernejší poddaní Vašeho cisársko-kráľovského Veličestva, v svojom a v mene bratov svojich, ktorí prebývajú v ostatných miešaných nemecko-slovenských alebo slovensko-nemeckých obciach menovanej stolice Spišskej, predstupujeme s detinskou dôverou pred Vaše cisársko-kráľovské Veličestvo,

¹ Táto krátka veta mala dôležitú úlohu v čase zatvorenia Matice slovenskej.